

4. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 за №3236-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>

5. Кін О. М. Розвиток волонтерської діяльності студентської молоді України наприкінці ХХ століття. *Педагогіка та психологія: Збірник наукових праць*. Харків. 2015. Вип. №50. С. 201–212.

6. Короткова Р. І., Петрочко Ж. В. Підготовка соціальних працівників до роботи з волонтерами : [методичні розробки до програм «Діди Морози-волонтери» та «Інтерактивний театр»]. К. : Вид-во Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2001. 60 с.

СЕКЦІЯ 2. Соціальна робота: концептуальні засади і трансформація в сучасних умовах.

Галина Адам'як

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: Світлана Калаур,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
та соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ НАЛАГОДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З БАТЬКАМИ ТА ДІТЬМИ З НЕПОВНИХ РОДИН

Постановка проблеми у загальному вигляді. Різкі соціальні зміни, що виникли в Україні в останні роки надзвичайно ускладнили соціальну допомогу та соціальний захист українських родин. Відзначимо, що повномасштабна російсько-українська війна також внесла суттєві зміни як в соціальну роботу в цілому, так і в структуру соціальної роботи з різними категоріями сімей.

Поділяємо позицію науковців (І. Зверєвої, С. Калаур, А. Капської, І. Козубовської, Н. Олексюк та ін.) у тому, що сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група виступає посередником між особистістю і суспільством в різних сферах його життєдіяльності, а також є одним із найбільш впливових факторів соціалізації. Саме сім'я «виступає як перший виховний інститут, у ній закладаються основи моральності, формуються норми поведінки, розкриваються внутрішній світ та індивідуальні якості особистості» [1, с. 7]. Саме сім'я створює обстановку, яка є найбільш сприятливою для фізичного та духовного розвитку дітей, а також для самопочуття всіх дорослих її

членів. Сім'я є фактором стабільності та соціального прогресу українського суспільства. У даний час українська родина стикається з цілим рядом соціальних проблем, що негативно впливають на виконання основних функцій родини. У практичній роботі соціального працівника спостерігаємо потребу якісного удосконалення ефективності роботи з проблемними категоріями родин. Наголосимо, що нині серед значної кількості проблемних родин спостерігається суттєве збільшення кількості неповних родин, які потребують особливої уваги професіоналів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Насамперед відзначимо, що варто чітко з'ясувати головну дефініцію нашої публікації – сутність терміну неповна родина. Так, у законодавчому контексті можна стверджувати, що це «сім'я, яка складається з матері або батька і дитини (дітей)» [2]. Ми повністю підтримуємо А. Капську, Н. Олексюк, С. Калаур та З. Фалинську у тому, що з психолого-педагогічної точки зору, неповні родини «потребують соціального захисту з боку держави, оскільки в них виникає чимало соціальних проблем (матеріальних, соціально-психологічних, виховних) і простежуються певні негативні явища, пов'язані з малозабезпеченістю, порушенням традицій розподілу сімейних ролей, вихованням дітей, функціонуванням» [1, с. 69]. Серед значного спектру проблем, які переживає неповна родина, у нашому баченні, доволі значимою є проблема налагодження ефективної взаємодії між дітьми та матір'ю (у материнській) чи батьком (у батьківській) неповній родині. Відзначимо, що соціальний працівник, який володіє ґрунтовною психолого-педагогічною підготовкою має змогу надати допомогу матері чи батьку та ліквідувати функціональну неграмотність щодо питань виховання дітей, допомогти в організації відпочинку та підвищити ефективність виховної та психолого-педагогічної функції.

Як показують наші власні спостереження, діти із неповних родин тяжко пережили втрату одного із батьків, і як результат – їм складно налагодити неконфліктне спілкування з матір'ю (у материнській) чи батьком (у батьківській) неповній родині. Необхідною основою спілкування фахівця соціальної роботи з неповною сім'єю є його педагогічна культура, змістом якої виступає налагодження ефективних міжособистісних відносин. Виділяють інформаційний, когнітивний, регулятивний, ефективний та інтерактивний аспекти процесу спілкування, що передбачає обмін продуктами духовної діяльності (думками, ідеями, почуттями, переживаннями), взаєморозуміння та взаємовплив. Педагогічний аспект спілкування проявляється в особистій культурі. Соціальний працівник має допомогти членам неповної родини зрозуміти один одного. Існує певна етика службових відносин, яка висуває чотири вимоги до методів роботи з соціального працівника з неповними родинами. Так, фахівець зобов'язаний стежити за такими «деталлями», як тон у розмові, уміння володіти собою в напружених ситуаціях, повага співбесідника.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у обраному напрямі. Отже, констатуємо, що нині виваженої роботи потребують неповні сім'ї у контексті підсилення їх виховних та соціально-адаптивних можливостей. Кваліфіковані соціальні працівники, які працюють в громадах, мають цілеспрямовано працювати над створенням ефективних «механізмів» соціальної допомоги неповним родинам на основі системного використання засобів андрагогічного та психолого-педагогічного просвіщення батьків, а також оптимізації соціальної підтримки неповної сім'ї шляхом встановлення соціального партнерства всіх суб'єктів, що надають соціальну допомогу батькам і дітям з неповної сім'ї. Подальші наші напрацювання будуть спрямовані на розробку цілісної соціально-педагогічної тренінгової програми, яка буде спрямована на налагодження ефективної взаємодії соціального працівника з батьками та дітьми з неповних родин.

Список використаних джерел:

1. Капська А.Й., Олексюк Н.С., Калаур С.М., Фалинська З.З. Соціально-педагогічна робота з проблемними сім'ями: посібник. Тернопіль: Астон, 2010. 304 с.
2. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року №2402-III. *Відомості Верховної ради України*. 2001. № 30. С. 142

Ірина Болда,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 321 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: Галина Лещук,
*доктор педагогічних наук, професор кафедри
соціальної роботи та соціальної педагогіки
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Постановка проблеми. У сучасних умовах децентралізації та формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) значно зростає роль соціальної підтримки населення на місцевому рівні. Особливої уваги потребують вразливі категорії громадян: люди похилого віку, особи з інвалідністю, малозабезпечені сім'ї, внутрішньо переміщені особи, діти, що опинилися у складних життєвих обставинах. У багатьох громадах спостерігається нестача штатних працівників, як ресурсу соціальних служб, що актуалізує необхідність залучення волонтерів до виконання соціально важливих завдань.

Виклад основного матеріалу. Соціальний працівник у ролі волонтера або